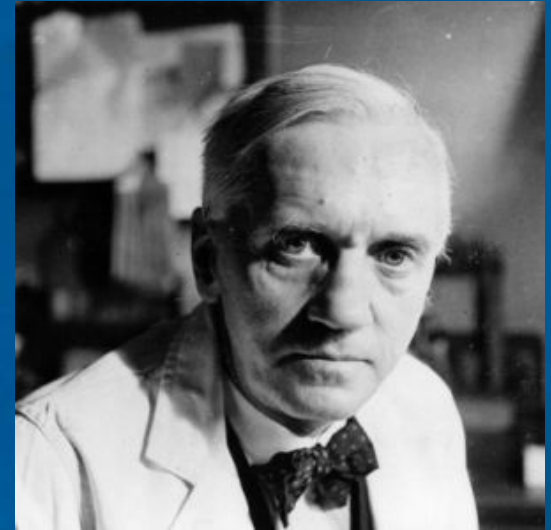

Antimikrobna rezistencija

Boris Habrun, Gordan Kompes

- The time may come when penicillin can be bought by anyone in the shops
- Then there is a danger that the ignorant man may easily underdose himself and by exposing his microbes to nonlethal quantities of the drug make them resistant
- Alexander Fleming, 1945.

Uvod

- 1950-ih – antibiotici utječu na bolji prirast i konverziju u životinja
- Antimikrobni lijekovi su davani u terapijskoj i subterapijskoj dozi
- Terapijska doza – viša doza lijeka tijekom kraćeg vremenskog razdoblja (metafilaksa)
- Subterapijska doza – manje doze lijeka tijekom duljeg vremenskog razdoblja – promotori rasta

Uvod

- 1963- epidemija rezistentne *Salmonella* Typhimurium u Velikoj Britaniji
- 1960-ih Europske zemlje zabranjuju uporabu antibiotika značajnih u humanoj medicini kao promotore rasta (vankomicin, tetraciklini, penicilin, streptomycin)
- Zabrana se odnosila na specifične molekule, no ne i na strukturno slične lijekove (vankomicin - avoparcin)

Stuart Levy, 1974

- Rezistentne bakterije postaju dominantne u crijevnoj mikroflori pilića ubrzo nakon početka davanja hrane s malom količinom oksitetraciklina
- Osoblje na farmi ubrzo u crijevnoj mikroflori ima koliformne bakterije otporne na tetracikline
- Bakterije su posjedovale plazmide s genima za rezistenciju prema više antimikrobnih lijekova
- 6 mjeseci nakon uklanjanja oksitetraciklina iz hrane ni radnici nisu imali multiplerezistentne sojeve

Hummel et al. (1980's)

- Rezistencija prema streptotricinu – uzrokovana uporabom nurseotricina kao promotora rasta
- Rezistencija *Enterococcus faecium* na streptogramin – uporaba virginiamicina kao promotora rasta

Širenje rezistencije

- Bakterijska rezistencije se može prenijeti sa životinja na ljude putem hrane, vode, onečišćenjem okoliša ili izravnim dodirrom
- *Campylobacter*, *Salmonella* i neki sojevi *Escherichia coli* su primjer zoonotskih bakterija koje inficiraju ljude putem hrane
- Komenzalna bakterijska flora (*E. coli*, *Enterococcus* spp.) može biti rezervoar gena odgovornih za rezistenciju

Ograničenje uporabe antibiotika

- 1986 - Švedska zabranjuje uporabu antibiotika kao promotora rasta
- 1997 - EU zabranjuje uporabu avoparcina
- 2006 - EU zabranjuje uporabu svih promotora rasta
- 2006 - Hrvatska zabranjuje uporabu svih promotora rasta
- *Offic. J. of the EU vol. 58 C 299; Commission Notice - Guidelines for the prudent use of antimicrobials in veterinary medicine*

Nadzor antimikrobne rezistencije

- Velik broj programa u EU koristi se za nadzor antimikrobne rezistencije u ljudi i životinja
- Tim se programima prvenstveno prati rezistencija bakterija patogenih za ljude, zoonotskih bakterija i tzv. indikatorskih bakterija koje su dio fiziološke mikroflore crijeva
- Malo pažnje se posvećuje uzročnima specifičnih bolesti životinja

Razvoj antimikrobne rezistencije

- Antimikrobni lijekovi koji se koriste u životinja koje se koriste za hranu najčešće su isti ili pripadaju istim skupinama lijekova koji se rabe u humanoj medicini
- Antimikrobna rezistencija je najčešći nepoželjni učinak uporabe antimikrobnih lijekova
- Antibiotška selekcija rezistetnih bakterija (pathogenih, komenzalnih i okolišnih)

Cell wall synthesis

Cycloserine
Vancomycin
Bacitracin
Fosfomycin
Penicillins
Cephalosporins
Monobactams
Carbapenems

Folic acid metabolism

Trimethoprim
Sulfonamides

PABA

Cell membrane

Polymyxins

DNA replication (DNA gyrase)

Nalidixic acid
Quinolones

DNA-dependent RNA polymerase

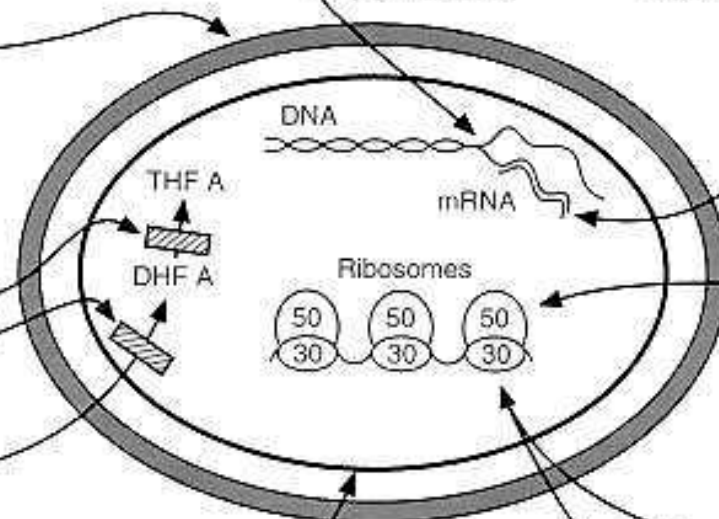
Rifampin

Protein synthesis (50S inhibitors)

Erythromycin
Chloramphenicol
Clindamycin

Protein synthesis (30S inhibitors)

Tetracycline
Spectinomycin
Streptomycin
Gentamicin, tobramycin
Amikacin

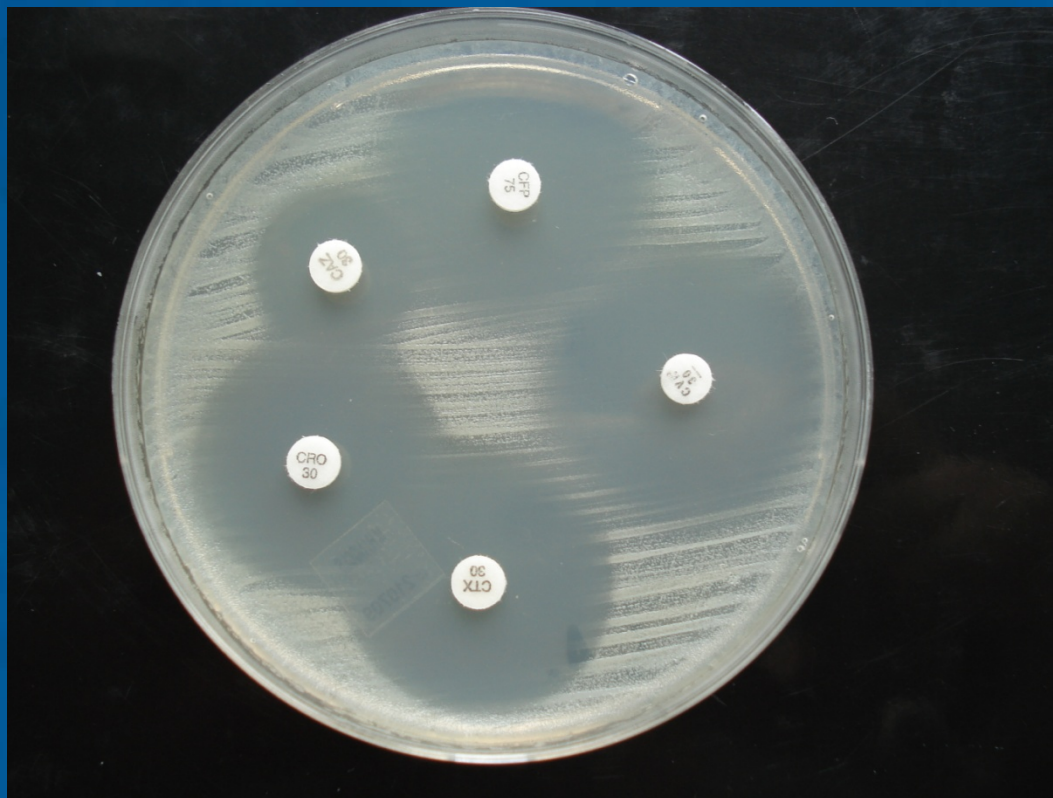

Razvoj antimikrobne rezistencije

- Prirodna rezistencija
- Genetske promjene
 - 1. Mutacija gena na kromosomima
 - 2. Distribucija ekstrakromosomalnih gena (plazmida, transposona, integrona, bakteriofaga) iz jedne u drugu bakteriju čime postaje rezistentna
- Antibiotaska selekcija
- U EU svake godine infekcije multiplerezistentnim bakterijama uzrokuju oko 25.000 smrti u ljudi

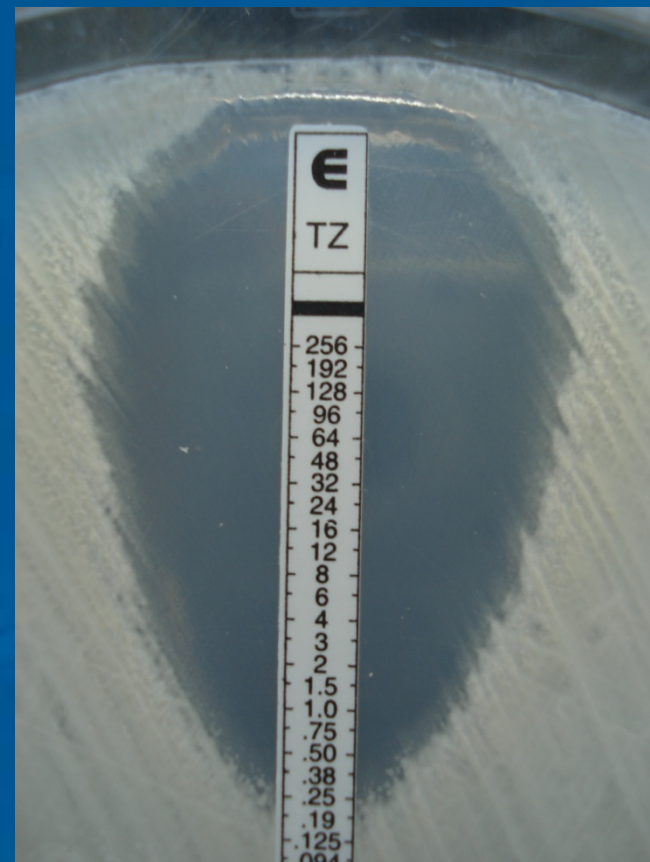
Određivanje osjetljivosti bakterija

- Disc difuzijski postupak

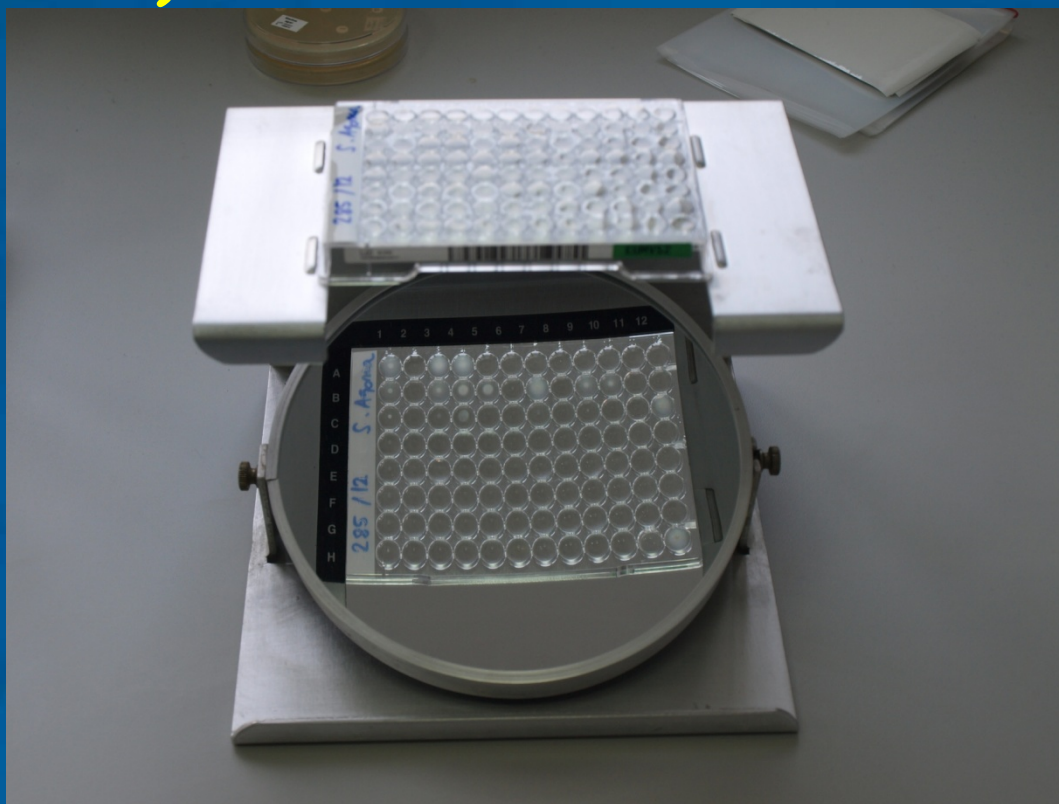
Određivanje osjetljivosti bakterija

- E-test (određivanje MIK-a)

Održivanje osjetljivosti bakterija

- Mikrodilucijski postupak (Određivanje MIK-a)

Nadzor antimikrobne rezistencije u zoonotskih i komenzalnih bakterija iz životinja koje služe za hranu u Hrvatskoj

- *Salmonella* spp.- perad, svinje, goveda
- *Campylobacter* - perad, svinje, goveda
- *Enterococcus* - perad, svinje, goveda
- *E. coli* - perad, svinje, goveda
- MRSA - svinje

Rezistencija salmonela

- *Salmonella* je drugi najvažniji zoonotski patogen u EU
- Visok postotak rezistencije prema ciprofloksacinu i nalidiksičnoj kiselini u kokoši i purana
- Nizak postotak rezistencije prema ciprofloksacinu i nalidiksičnoj kiselini u svinja
- Rezistencija na teracikline, ampicilin i sulfonamide
- Panzootija monofazne *S. Typhimurium* svinja, multiplorezistetni sojevi

Salmonella spp (n=126)

Gallus gallus

Antimikrob. lijek	% rezistencije	Antimikrob. lijek	% rezistencije
Ampicillin	7,1	Nalidixic acid	64,3
Cefotaxime	0,0	Sulfametoxazole	15,1
Ceftazidime	0,0	Tetracycline	11,1
Chloramphenicol	0,0	Trimethoprim	4,0
Ciprofloxacin	62,7	Meropenem	0,0
Colistin	0,0	Tigecycline	0,0
Gentamicin	0,8	Azithromycin	4,0

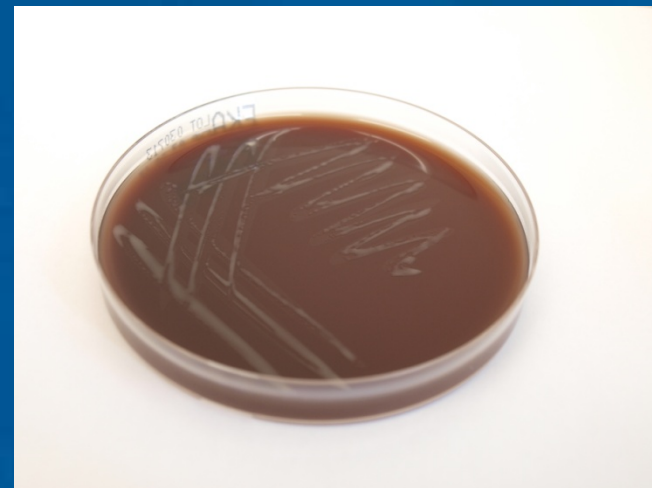

Salmonella u svinja (n=43)

Antimikrobni lijek	% rezistencije	Antimikrobni lijek	% rezistencije
Ampicillin	39,5	Nalidixic acid	6,9
Cefotaxime	0,0	Sulfametoxazole	32,5
Ceftazidime	0,0	Tetracycline	32,5
Chloramphenicol	13,9	Trimetoprim	13,9
Ciprofloxacin	4,6	Gentamicin	0,0
Colistin	0,0		

Termotoleratni kampilobakteri

- Najčešći uzročnici gastrointestinalnih infekcija u ljudi u EU
- Rezistencija u sojeva izdvojenih iz kokoši visoka je prema ciprofloksacinu, nalidiksičnoj kiselini i tetraciklinima

Campylobacter kokoš

<i>Campylobacter coli</i> (n=118)		<i>Campylobacter jejuni</i> (n=122)	
Antimikrobni lijek	% rezistencije	Antimikrobni lijek	% rezistancije
Ciprofloxacin	44,1	Ciprofloxacin	30,3
Erithromycin	0,0	Erithromycin	0,0
Gentamicin	2,5	Gentamicin	1,6
Nalidixic acid	40,7	Nalidixic acid	30,3
Streptomycin	1,7	Streptomycin	8,2
Tetracycline	22,1	Tetracycline	9,0

Rezistencija *E. coli*

- Multiplo rezistentni sojevi (smanjena osjetljivost prema najmanje 3 skupine antimikrobnih lijekova) najčešće se izdvajaju iz kokoši i svinja
- Najčešća rezistencija prema tetraciklinima, sulfonamidima, streptomycinu i ampicilinu

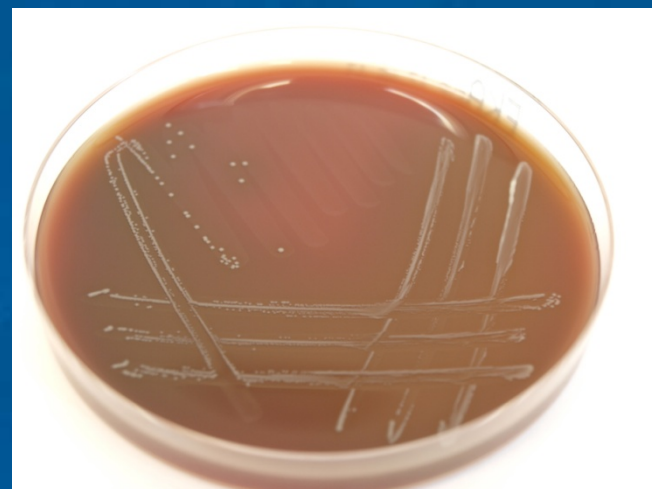

E. coli (kokoš, n= 170)

Antimikrobni lijek	% rezistencije	Antimikrobni lijek	% rezistencije
Ampicillin	56,5	Nalidixic acid	74,7
Cefotaxime	0,6	Sulfametoxazole	44,7
Ceftazidime	0,6	Tetracycline	43,5
Chloramphenicol	11,2	Trimethoprim	28,8
Ciprofloxacin	80,6	Meropenem	0,0
Colistin	0,0	Tigecycline	0,0
Gentamicin	5,3	Azithromycin	1,8

Rezistencija enterokoka

- Indikatorska bakterija
- U ljudi – endokarditis, infekcije CNS-a, otitis, sinusitis, artritis, endoftalmitis, etc.
- Bolničke infekcije
- Sojevi rezistentni na vankomicin

Enterococcus faecalis (n=86)

Antimikrobni lijek	% rezistencije	Antimicrobni lijek	% rezistencije
Ampicillin	5,8	Gentamicin	5,8
Cloramphenicol	4,6	Linezolid	0,0
Ciprofloxacin	36,1	Teicoplanin	0,0
Daptomicin	0,0	Tetracycline	89,6
Erithromycin	48,9	Tigecycline	0,0
Vancomycin	4,7		

Enterococcus faecium (n=66)

Antimikrobni lijek	% rezistencije	Antimikrobni lijek	% rezistencije
Ampicillin	15,2	Gentamicin	3,1
Cloramphenicol	1,5	Linezolid	3,1
Ciprofloxacin	28,8	Teicoplanin	0,0
Daptomicin	9,1	Tetracycline	69,9
Erithromycin	43,9	Tigecycline	1,5
Vancomycin	0,0		

Antimikrobna rezistencija bakterija uzročnika specifičnih infekcija u životinja

E. coli u svinja

- Neonatalna kolibaciloza
- Kolibaciloza odbite prasadi
- Edemska bolest

ETEC u svinja (n=114)

Antimikrobni lijek	% rezistencije	Antimikrobni lijek	% rezistencije
Amoxicillin	33	Gentamicin	32
Amoxicillin + clavul. acid	5	Streptomycin	74
Cefotaxime	0	Spectinomycin	42
Colistin	3	Tetracycline	89
Enrofloxacin	21	Sulfametoxazole + trimethoprim	50

Antimikrobna rezistencije u bakterija iz kućnih ljubimaca

- *Staphylococcus pseudintermedius*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Proteus mirabilis*, *Escherichia coli*
- *Pioderma*, *cistitis*, *otitis externa*
- Methicilin rezistentni sojevi *S. pseudintermedius* and *S. aureus*

Kritično značajni antimikrobni lijekovi

- WHO definira "critically important" antimicrobials zato što su jedini ili jedni od samo nekoliko lijekova koji služe u liječenju po život opasnih infekcija ljudi
- Karbapenemi, 3. i 4. generacija cefalosporina, fluorkinoloni i makrolidi
- Kolistin

Prijetnje u humanoj medicini

- *E. coli* koja tvori ESBL (Enterobacteriaceae)
- Karbapenemi su zadnja linija obrane protiv bakterija koje tvore ESBL
- Tvorba ESBL je inducirana uporabom 3. i 4. generacije cefalosporina
- Perad, Danska
- Svinje, Njemačka
- Hrvatska - nadzor je započeo 2015. god.

Prijetnje u humanoj medicini

- "superbakterije" - bakterije koje tvore karbapenemaze
- *K. pneumoniae*, *E. coli*, *P. aeruginosa* i *A. baumannii*
- Posjeduju različite karbapenemaze (KPC, OXA 48, VIM, NDM)
- Imipenemaza - *P. aeruginosa*
- Hrvatska - nadzor je započeo 2015. god.

Razumna i opravdana uporaba antimikrobnih lijekova

- Primjena lijeka na temelju određivanja antimikrobne osjetljivosti
- Ako je učinkovit lijek uskog spektra djelovanja, ne daju se lijekovi širokog spektra
- Dovoljno velika doza, najkraće vrijeme
- Lokalno lijekovi na koje se malokad javlja rezistencija

Razumna i opravdana uporaba antimikrobnih lijekova

- Ciklička uporaba antibiotika
- Izbjegavanje oralne primjene
- Primjena na osnovi jasnih medicinskih razloga

Hvala na
pozornosti

Pitanja?